

گوندى مه‌رگه:

میتروو و سروشت

یه‌کێک له گونده جوان و رازاوه‌کانی کوردستانه، لیتواولیتوه له سروشت و جوانی و شۆرشه‌کانی کورد قهرزاري ئهم ناوچهیهن .

مه‌رگه زیاتر له ٢٠٠٠-٢٥٠٠ هه‌زار ساڵ پيش ئیستا شاربووه و ئه‌وه‌ی مایه‌ی سه‌رنجی من بوو له‌و گونده‌دا ته‌واوی خه‌لکی ناوایی میترووی گونده‌که‌ی خۆیان ده‌زانن و بست بست جیگای روداوه میترووییه‌کانیان ده‌زانی که ئه‌ویش مایه‌ی دلخۆشییه .

له‌م گونده‌دا چه‌ندین رووداوی سه‌رسوپه‌ینه‌ر روویانداوه له‌وانه‌ش شه‌ره‌کانی سه‌ره‌تای هاتنی هۆردوی داگیرکاری بیابان بۆ کوردستان با هه‌موو چیرۆکه‌کان له‌سه‌ر زاری خه‌لکه‌که‌وه بیستین.

راپۆرت: نامق هه‌ورامی

فۆتۆ: ئه‌حمه‌د خورشید

پرده‌کە‌ی دەریه‌ند

کاتی‌ک له رانیه‌وه به‌ره‌و ناوچه‌ی مه‌رگه‌و بنگرد به‌پێده‌که‌ویت ده‌بیت بچیتته ده‌ریه‌ندو به‌سه‌ر ناودا به‌په‌ریه‌وه بۆ ئه‌وبه‌ر، ئاوێک هه‌مووی مه‌ترسییه‌ بۆ خه‌لکه‌که‌و ئه‌وانه‌ی نیازی هاتوچۆی ئه‌و ناوچه‌یان هه‌یه‌ چونکه‌ هه‌یج پرديک له‌سه‌ر ئه‌م ئاوه‌ نییه‌ و ته‌نها به‌ (قايه‌غ) خه‌لک و ئوتۆمبیل ده‌په‌رنه‌وه‌ ئه‌مه‌ش مایه‌ی ترس و دل‌ه‌راوکی خه‌لکه‌که‌یه‌. ئه‌گه‌ر له‌هه‌ر کام له‌ دانیش‌توانی ئه‌و گوندانه‌ی ده‌که‌ونه‌ ئه‌وبه‌ری ئه‌و ده‌ریه‌نده‌وه‌، به‌رسیت له‌مه‌ر داواکاریان بیه‌گومان یه‌کراست ده‌لێن (پرديک بۆ ده‌ریه‌ند).

میژوو وه‌ک خه‌لکی ده‌یلت

کاتی‌ک له‌ نیو گونده‌که‌دا به‌مه‌به‌ستی زیاتر کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری ده‌گه‌رام به‌نیو خه‌لکه‌ خوێنده‌وارو

دنیا دیته‌که‌دا، زۆریه‌ی خه‌لکی هه‌مان شت ده‌گه‌رنه‌وه‌ ئیدی هه‌ریه‌که‌و له‌ گۆشه‌نیگای خۆیه‌وه‌ سه‌ره‌تا هاوولاتی **جه‌عفر عومەر سه‌لیم گوتی:**

گوندی مه‌رگه‌ میژوویه‌کی دوو هه‌زار ساله‌ی هه‌یه‌، کاتی‌ک له‌شکری عه‌ره‌به‌کان هاتونه‌ته کوردستان مه‌رگه‌ شاربووه‌ به‌لام له‌م جیگایه‌ی ئیستادا نه‌بووه له‌وبه‌ری گونده‌که‌وه‌ به‌ناوی (سه‌ری زینوی) که‌ دوو کیلومه‌تر له‌ جیگای ئیستاه‌و دووره‌، ئه‌م

جیگایه‌ ئه‌ماره‌تیک بووه‌ که‌ (فه‌روخ یان فه‌رح پاشا) سه‌ردارو میبری بووه‌. کاتی‌ک له‌ شکره‌که‌ له‌ بناری کۆسه‌ره‌ته‌وه‌ دیته‌ گوندی (سێ ناجیان) به‌بێ رووبه‌روبوونه‌وه‌ تا ده‌گه‌نه‌ (گه‌وره‌ قه‌لا) له‌وی کورده‌کان به‌ره‌نگاریان ده‌بنه‌وه‌ چه‌ندین شه‌وو رۆژ شه‌ر به‌رده‌وام ده‌بیت دواتر که‌ره‌سته‌و خۆراکی کورده‌کان رووله‌که‌می ده‌دات بۆیه

(فه‌روخ یان فه‌رح پاشا) بریاری پاشه‌کشه‌ ده‌دات بۆ ناوچه‌ی پشده‌ر تا له‌وی له‌گه‌ڵ (شه‌هره‌مان) ی برایدا له‌شکره‌کانیان بکه‌ن یه‌ک و به‌ر له‌و هه‌یرشه‌بگرن به‌هۆی خیانه‌تی یه‌کیک له‌ کورده‌کانه‌وه‌ فه‌روخ له‌وی شه‌هید ده‌کریت ئیدی له‌شکری بیگانه ده‌که‌ونه‌ تالانی ناوچه‌که‌.

مه‌لا موحرهم مه‌لا سه‌مه‌د

هه‌ر له‌م باره‌یه‌وه مه‌لا موحرهم

مه‌لا سه‌مه‌د گوتی: - له‌سه‌رده‌می

هاتنی سوپای ئیسلام بۆ ئه‌م ناوچه‌یه‌ ئیتره‌ میره‌دی بووه‌، ئه‌م گونده‌ له‌سه‌ری زینوی بووه‌و فه‌روخ یان فه‌رح خان پیساویکی جه‌سه‌ووری ئه‌م گونده‌ بووه‌ رووبه‌روی داگیرکاران بوه‌ته‌وه‌ زیانی پێگه‌باندون و دواتر به‌نیازی چونه‌ گوندی (دوگۆمان) که‌ له‌ میژوودا ناوی

(دوگمان) ه‌ له‌وی (مالیکی ئه‌ژده‌ر) که‌ مامی بووه‌ له‌ ریگادا له‌لایه‌ن (به‌یرودی کوری به‌ه‌رام) که‌ ناسراوه‌ به‌ (په‌رۆته‌ سور) خه‌به‌ری لیدراوه‌ و پاش شه‌ریکی ده‌سته‌و یه‌خه‌ فه‌روخ یان فه‌رح به‌ده‌ستی (میقدادی کوری ئه‌سه‌ودی کندی) شه‌هیدکراوه‌.

له‌ باره‌ی ئه‌و سه‌رچاوانه‌وه‌ که‌ له‌سه‌ر ئه‌م میژووانه‌ هه‌یه‌ مه‌لا موحرهم گوتی: - جارێن کتیبیک لای باوکم هه‌بووه‌ به‌ ناوی (فتوحات العراق) ئه‌م کتیبه‌ کاتی خۆی ئینگلیزه‌کان و شیخ مه‌حمود چه‌ندین که‌سایه‌تی داوایان کرد به‌لام ئه‌و سوربوو له‌سه‌ر پاراستنی هه‌روه‌ها ئه‌و کتیبه‌ له‌لای بریه‌کی باه‌کر ئاغای سه‌لیم ئاغای هه‌یه‌ که‌ ناوی (حاجی عه‌باس ئاغای) یه‌ له‌ شارباژێر. ئیستاش من نوسخه‌یه‌کی کوردی کراوی ئه‌و کتیبه‌م لایه‌. هه‌رچه‌نده‌ ئه‌سلییه‌که‌ له‌ ژێر خۆلدا رزا به‌لام وه‌ک میژوو خه‌لکی گونده‌که‌ هه‌مووی میژووی خۆیان ده‌زانت.

هه‌ر له‌و باره‌یه‌وه‌ به‌پێز **کاک محمه‌د گوتی:** جارێن ژماره‌یه‌کی زۆر

جه‌عفر عومەر سه‌لیم

گۆرستانی کتله‌قوچان

جوله که لهم گوندهدا هه بوون و (مله قران) گۆرستانی ئه وان بوو، ئیستاش لهم گونده (گه ره کی جوله کان) به هه مان ناو ماوه ته وه.

شوینه واره کانی مهرگه

له ده ورو به ری ئه م گوندهدا چه ندین پاشماوه ی میژوو بی هه ن که ده کرا به یرتوه به رایه تی شوینه وار گرنگی زیاتری پییدات له وانه ش.

۱- (ئه شکه وتی مه سه نه) له (ئاوژه) که له سه ر چیا که گۆمی ئاوو چه وزی تیدایه له گه ل پاشماوه ی قه لایه ک.

۲- (سه ری زینوی) گۆرستانی کی کۆن هه یه که پاشماوه ی شه ره کانی ئه و سه رده مانه ی تیدایه .

۳- له نیوان مهرگه و بنگردا گۆرستانی ک هه یه که هه یج ئاسه وارێکی ئیسلامی تیدا نییه و له نیو گۆره کاندایا گۆزه و کویه له دۆزراوه ته وه .

ده ستنوو سیچ که ته مه نی زیاتر له ۲۵۰ ساله

۴- گۆری (عومه ر کورپی عه دی) که یه کیکه له سه حابه کان له وی کۆزراوه .

۵- گۆری (عه بدو لالی ئه بو ئه یوب ئه نساری) له ناوچه ی سه رچیا .

۶- گۆرستانی (کیله قوچان) که چه ندین کیلی درێژ له نیو نه ر گۆرستانانه دا هه ن که میژوو یان زیاتر بو هه زار سال ده گه رته وه .

۷- گۆرستانی مه لا مسته فا که چه ندین کیلی قه بری تیدا بووه که ماوه یه ک به ر له ئیستاسا شکیتراون، ئه و کیتلانه به وینه ی خۆرو مانگ نه خشیتراون.

کانی توو

یه کیک له هاوینه هه واره جوانه کانی ئه م ناوچه یه ناسراوه به (کانی توو) ئه م جیگایه که هاوینان فه روح پاشا) تیدایا نیشته جی بووه، چه ندین کانیوای سازگارو ره زو باخی هه مه چه شنی تیدایه . یه کیک له باخه وانه کانی فه روح ناوی (کوره کوور یان کوره که ر) بووه کاتییک له شکر ی بیگانه ده گاته (کانی توو) به باخه وانه که ده لێن (ئه گه ر که سیچ فه روح پاشا بکوژیت چی ده که یه ت؟ ئه ویش له وه لاما ده لیت: گه ر بو م کرا به و ده ستانه ی خۆم تۆله ی ده سینم ..

کانی توو

له وی ئه ویش ده کوژن و ئیستا ئه و چیا یه ناو نراوه (کوره کوور)

گه وره قه لایا

یه کیک له پاشماوه هه ره جوانه کانی ئه م ناوچه یه گه وره قه لایه که کاتی خۆی فه رمانه وایی ناوچه که ی تیدا کراوه ئه وه ی مایه ی سه رنجه ئه م قه لایه له سه ر لوتکه یه کی به رز دروست کراوه به درێژی ۵۰ مه تر و به به ردی زۆر گه وره که له جیگای تره وه هینراون و گواسته نه وه یان له سه رووی توانای مرۆقه وه یه به راده یه ک هه یچی له به ردی (ئه هرام) هکانی میسر که متر نییه . له کاتییکدا له و چیا یه و له و نزیکانه شدا به ردی له و جۆره نییه !! ئه مه وێرای ئه ندازه ی دانان و داتاشینیان.

دواسه رنج

ئه مه و وێرای ئه وه ی ئه و ده قه ره جیگایه کی میژوو بییه، ناوه ندیک ی رۆشن بیریش بووه (عه لی به رده شانی) شاعیر و (مه مه ند ئاغای فانی) ئه وه ی ئه و ناوچه یه ن و هه ره یه که یان سه نگ و قورسای ی خۆیان له ئه ده بی کوردیدا هه یه .

عایشه عومه ر

دوا سه رنجه کانی خۆم وه ک رۆژنامه نو سیچ ئه و راستییه م لا دروست بوو که ئه م ناوچه یه پتویستی به ئاو ردا نه وه ی زیاتر هه یه، هه رچی له و گونده دا ئیسه ی ده دی داوای ده کرد خه مخۆزان بیه ره دروست کردنی پرده که ی ده ره ند بکریت له گه ل دروست کردنی جاده و ریگا کانی ئه و ده قه ره. له و کاتهدا عایشه عومه ر هاته پتسه وه گو تی: برام ئه م گونده نه خۆشخانه ی تیدایه به لام تا ئیستا دکتۆری به خۆوه نه دیوه، هه ندیک جار برین پتچیک

ده نیرن و ئیتر ئه ویش دیار نامینی، ئه گه ر مار به که سیکه وه بدات تا ده گاته ئاوه دانی ده مریت، ئه بی ت بیه ره مه نه که نه وه. ■